

Εκπαίδευση και «κρίση»

Ομιλία της Ειρήνης Καμαράτου – Γιαλλούση, Συγγραφέα (<http://www.kamaratou-giallousi.gr>), στις 25 Αυγούστου 2013 στο Πολυχρονιάδειο Μέγαρο Αρκάσας, στην Κάρπαθο. (Περίληψη).

Αγαπητοί συμπατριώτες,

Θα 'θελα σήμερα να εξετάσουμε ποιες είναι οι συνέπειες της κρίσης στα συναισθήματα και στην συμπεριφορά των παιδιών.

Ο φόβος είναι σίγουρα το πρώτο συναίσθημα που κυριεύει μικρούς και μεγάλους. Μπορούμε όμως να αντιμετωπίσουμε τον παιδικό φόβο χρησιμοποιώντας τα μέσα εκλογίκευσης των μεγάλων; Τα μικρά παιδιά όταν ξυπνούν τρομαγμένα στον ύπνο τους επειδή είδαν κάποιο τέρας, δεν πείθονται όταν τους πούμε ότι δεν υπάρχουν τέρατα. Πρέπει να τα οδηγήσουμε να βρουν με τα δικά τους παιδικά μέσα τρόπους για την καταπολέμηση του φόβου τους. Για παράδειγμα ένα πολύ μικρό παιδί στην προσπάθειά του να αντιμετωπίσει το τέρας βάζει καραμέλες στο κρεβάτι του με την ελπίδα πως το τέρας θα φάει τις καραμέλες και δεν θα φάει αυτό. Όταν όμως την άλλη μέρα βλέπει τις καραμέλες στην θέση τους σκέφτεται πως το τέρας δεν τρώει καραμέλες για να μην χαλάσουν τα δόντια του και μετά δεν μπορεί να τρώει ανθρώπους. Σε μία δεύτερη προσπάθεια να καταπολεμήσει το τέρας, το ζωγραφίζει σε ένα χαρτί και μετά ζητάει από την μητέρα του να φτιάξει με αυτό ένα караβάκι. Βγαίνουν μαζί έξω στον κήπο όπου έχει δημιουργηθεί από την βροχή ένα νερόλακκος και το βάζουν εκεί. Το караβάκι βουλιάζει μαζί με το τέρας και έτσι το παιδί είναι σίγουρο πως το τέρας δεν υπάρχει πια και συγχρόνως αισθάνεται πιο δυνατό γιατί μόνο του κατάφερε να το νικήσει.

Ένα άλλο συναίσθημα που θα πρέπει να χειριστούμε είναι ο θυμός. Όλοι ξέρουμε πως ο θυμός δεν πρέπει να καταπιέζεται, άρα το ζητούμενο δεν είναι να μην εκφράζουμε τον θυμό μας. Το ζητούμενο είναι να μην γεννιέται ο θυμός. Αν κάθε φορά που θυμώνουμε μετά περνάμε από λογική διαδικασία το αίτιο του θυμού μας, την επόμενη φορά που θα μας συμβεί κάτι παρόμοιο (συχνά, τα ίδια πράγματα να μας θυμώνουν καθημερινά) δεν θα μας γεννηθεί ο θυμός. Παράδειγμα: Το παιδί μας έρχεται θυμωμένο γιατί κάποιος συμμαθητής του είπε πως τα παπούτσια που φοράει δεν είναι μάρκας. Η μητέρα του είπε: «Γιατί θύμωσες; Αφού είναι αλήθεια πως δεν είναι μάρκας. Νομίζεις ότι πρέπει να θυμώνουμε όταν μας λένε κάτι που είναι αλήθεια;» Ναι, της απαντάει το παιδί αλλά είπε το ίδιο και για την τσάντα μου που την έχω από πρόπερσι αλλά αυτή είναι μάρκας.» Αφού εσύ ξέρεις την αλήθεια, δηλαδή ότι είναι μάρκας γιατί θύμωσες; Κι ύστερα είναι γνωστό πως εμείς οι άνθρωποι δίνουμε αξία στα αντικείμενα. Τα αντικείμενα δεν μπορούν να δώσουν αξία σε μας.

Μία συμπεριφορά που μπορεί να παρατηρήσουμε στο παιδί μας αυτή την περίοδο είναι η τεμπελιά που τις περισσότερες φορές έχει ψυχολογικά αίτια. Ίσως το παιδί να μην βρίσκει νόημα στο να προσπαθήσει. Το δύσκολο το φοβάται και το εύκολο το βαριέται. Η δασκάλα, για παράδειγμα, του δίνει δύο ποιήματα για την εθνική εορτή για να διαλέξει. Το ένα είναι μεγάλο και το άλλο μικρό. Το δύσκολο το φοβάται και το εύκολο το βαριέται. Εδώ ίσως να πρέπει να το κατευθύνουμε στο να μάθει το μικρό ποίημα, όμως να το μάθει με απαγγελία για να το κάνει ενδιαφέρον. Θα πρέπει να μάθουμε τα παιδιά μας να ανεβαίνουν ένα – ένα τα σκαλοπάτια απολαμβάνοντας κάθε ένα από αυτά δείχνοντάς τους πως η απόλαυση δεν βρίσκεται μόνο στην κορυφή στην οποία μπορεί να μην βρίσκουν ιδιαίτερο νόημα αυτή την στιγμή που τα πράγματα φαίνονται δυσοίωνα.

Ένα άλλο θέμα που θα πρέπει να μελετήσουμε είναι τα όρια. Με την ανατροπή των «σταθερών» στην κοινωνία μας τα όρια που είχαμε θέσει σαν οικογένεια μπορεί να

κλονίστηκαν. Τα όρια δεν σημαίνουν «καταπίεση», σημαίνουν «ελευθερία». Ένα παράδειγμα για να το αποδείξω αυτό είναι το εξής: Ένα κολυμβητής πάει σε μια θάλασσα που είναι γνωστό ότι σε κάποια μέτρα υπάρχει καρχαρία. Δεν έχει οριστεί το όριο κολύμβησης και ο κολυμβητής φοβάται και ενώ θα μπορούσε να κολυμπήσει ελεύθερος στα 300 μέτρα περιορίζεται μόνο στα είκοσι.

Προτείνω ένα δημοκρατικό τρόπο για να θέσουμε τα «όρια» στο παιδί μας: Καθόμαστε μαζί γύρω από το τραπέζι και το ρωτάμε πως θα πρέπει να είναι το καθημερινό του πρόγραμμα. Το ρωτάμε για παράδειγμα πόση ώρα πρέπει να μελετάει, να παίζει ή να βλέπει τηλεόραση. Ο σκοπός μας θα είναι να εκμαιεύσουμε τις σωστές απαντήσεις για να φτιάξουμε το συμβόλαιό μας. Του ζητάμε επίσης να επιλέξει και την ποινή του αν δεν τηρεί όλα αυτά που μόνο του επέλεξε να κάνει καθημερινά. Οι γονείς απλά θα πρέπει να είναι συνεπείς στην τήρηση αυτών των ορίων.

Η «κρίση» μπορεί να μας δώσει την ευκαιρία να διαπιστώσουμε πως η ευτυχία είναι μέσα μας και αυτό θα πρέπει να το δείξουμε και στα παιδιά μας. Ας δούμε λοιπόν την ζωή σαν ένα πίνακα ζωγραφικής και εμείς να είμαστε οι ζωγράφοι που τον ζωγραφίζουμε. Στο χέρι μας είναι να βουτάμε το πινέλο στα όμορφα και χαρούμενα χρώματα φροντίζοντας πάντα να βλέπουμε τις δυσκολίες και τα λάθη μας όχι σαν καταστροφές που θα τις κουβαλάμε και θα μας βαραίνουν αλλά σαν μαθήματα για να γίνουμε καλύτεροι.

Στις δύσκολες μέρες της «κρίσης» μπορούμε επίσης να ανακαλύψουμε την χαρά του να προσφέρουμε, όχι απαραίτητα χρήματα, αλλά την αγάπη μας, το χαμόγελό μας, την παρηγοριά μας και την συμπαράστασή μας. Είναι επίσης ευκαιρία να μάθουμε και να τα ζητάμε όλα αυτά από τον συνάνθρωπό μας, αφού τα έχουμε ανάγκη, αλλά με αξιοπρέπεια.

Είναι γνωστό πως η «κρίση» δημιουργεί έντονα συναισθήματα και πως όταν όλα αυτά τα εκφράσουμε μέσα από την τέχνη, παράγουμε πολιτισμό. Ας παροτρύνουμε λοιπόν και τα παιδιά μας να εκφράσουν τα συναισθήματά τους ζωγραφίζοντας, τραγουδώντας, χορεύοντας, γράφοντας ποιήματα ή οργανώνοντας θεατρικές παραστάσεις.

Η «κρίση» επίσης μπορεί να γίνει ένας πολύ σπουδαίος σταθμός. Ένας σταθμός όπου θα αναθεωρήσουμε τις αξίες μας. Θα ανακαλύψουμε για παράδειγμα πως ο «πονηρός» είναι κουτός, κοντόφθαλμος και η δύναμή του παρασιτική. Θα ανακαλύψουμε πως θα πρέπει να βλέπουμε την κοινωνία μας σαν ένα ανθρώπινο σώμα και να ένα παράδειγμα γι αυτό: Φανταστείτε έναν άνθρωπο που ντύνεται για να πάει εκδρομή και φροντίζει να φορέσει γερά παπούτσια για να προστατέψει τα πόδια του από τα αγκάθια. Ξαφνικά όμως αποφασίζει να αφήσει το ένα του πόδι ξυπόλητο. Μπορεί αυτός ο άνθρωπος να προχωρήσει και να πάει μπροστά; Έτσι και η κοινωνία μας για να μπορεί να πηγαίνει μπροστά δεν πρέπει να αφήνουμε κανένα ξυπόλητο, δεν πρέπει να αφήνουμε κανένα δυσαρεστημένο.

Ας δώσουμε αυτά τα μηνύματα στα παιδιά μας όσο είναι μικρά. Ας φροντίσουμε για την καλλιέργεια των αξιών στα σχολεία μας. Θεωρώ πως αυτός είναι ο πιο σίγουρος τρόπος για να εξυγιάνουμε την κοινωνία μας.-

Education and ‘Crisis’

Speech delivered by the writer Irene Kamaratou Giallousi, (<http://www.kamaratou-giallousi.gr>), on 25 August, 2013, in the Polychroniadeio Arkansas Building, in Karpathos (summary).

Dear compatriots,

Today, I would like us to examine the impact of the current crisis on the emotions and behaviour of children.

Fear is undoubtedly the principal emotion experienced by individuals young and old alike. But can we confront a child’s fear by means of adult rationalisation? When young children wake up frightened because they have dreamt of some monster, they are not pacified when told that monsters do not exist. We need to help them discover a child’s way of combating fears. For instance, in an attempt to deal with the monster, a very young child places candy in his bed, hoping that the monster will eat the candy and not him. But when the following morning the candy is still intact, he may think that the monster avoids candy to protect its teeth, because, if they rot, it will not be able to eat people. In a subsequent attempt to deal with the monster, the child draws it on a piece of paper and asks his mother to turn it into a paper-boat. They then walk out into the garden and set it afloat on a rain puddle. The boat sinks and so does the monster, so the child is convinced that the monster has disappeared, which also makes him feel stronger because he was the one to destroy it.

A further emotion that we need to cope with is anger. We all know that anger should not be suppressed, so censorship is not advisable. Anger is best prevented. For example: The child comes home angry because a classmate told him that he was not wearing designer shoes. ‘Why are you angry?’ his mother tells him, ‘It’s true they’re not designer shoes. Do you think we should be angry when they tell us the truth?’ ‘Ok,’ the child replies, ‘but he said the same about my bag, I’ve had it since the year before last, it’s true, but it’s a posh brand.’ ‘So, if you know the truth, that your bag is posh, why get angry? After all, everybody knows that people confer value on objects. Objects cannot confer value on people.’

A behaviour we may observe in our child during this time is laziness, which in most cases has psychological roots. The child may feel that it is pointless to try. He finds difficulty frightening and easiness boring. The teacher in our example gives him two poems to choose from to recite at the national holiday. The one is long the other short. He is afraid of the hard one and bored with the easy one. In this case, we had better encourage him to learn the short one, but persuade him to recite it in such a way as to make it exciting. We have to teach our children to climb steps one by one, enjoying each stage; we need to show them that satisfaction is not synonymous with the top of the ladder, a top which may actually appear meaningless at ominous times.

Another issue we have to tackle is boundaries. With the collapse of ‘constants’ in our society, the boundaries we had set as a family may have faltered. Boundaries do not mean oppression, they mean freedom. An example to prove my point is the following: somebody swims in a sea where a shark is known to be lurking at a certain distance

from the shore. No boundaries have been set so the swimmer is fearful and while he could venture to 300 metres he restricts himself to 20.

I suggest a democratic way of boundary setting. We sit at the table and ask the child what his daily schedule should be. We ask him to allocate time to study, play and TV viewing. Our aim is to elicit the proper answers and ratify our contract. We also ask him to pick a penalty for any infringement of the daily schedule he has compiled. All the parents need to do is be consistent in upholding these boundaries.

The current crisis may give us the chance to realise that happiness lies within ourselves and we have to make that clear to our children. Let us see life as a painting and ourselves as the artists holding the brush. It is up to us to pick beautiful colours and cheerful shades, always trying to see hardship and error not as cumbersome disasters but as experiences teaching us how to become better people.

In these critical times we may discover the joy of giving, not necessarily money, but love, a smile, solace and support. It is also our chance to request the same things of our fellow men, if we need them, but in a dignified way.

It is undeniable that the crisis breeds strong emotions, which we can express through art and culture. Let us therefore encourage our children to communicate their feelings by painting, singing, dancing, writing poetry or organising theatre performances.

This crisis may also become a major turning point; a point of reassessing our values. We will discover, for instance, that 'cunning characters' are obtuse, short-sighted and parasitic. We will find out that we must regard society as a human body and here is an example illustrating this point. Imagine someone getting dressed for a hike; he is careful to wear sturdy shoes to protect his feet from thorny shrubs. Yet, all of a sudden, he decides to let one foot go unshod. Can this person advance, make headway? The same goes for our society, it cannot advance if we allow anyone to go barefoot, we should not tolerate discontent.

Let us pass on these messages to our children while they are still young. Let us cultivate such values in our schools. I believe that this is the safest way to reform our society.

Irene Kamaratou-Giallousi

writer

website: <http://www.kamaratou-giallousi.gr/>

Blog: <http://irenekamaratougiallousi.psichogios.gr/>